De Herauw

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 129).

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan den **Uitgever J. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.**
Inzendingen die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 21 Juli 1895. N°. 917.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Die met namen uitgedrukt zijn."

De mannen nu die met namen uitgedrukt zijn, maakten zich op, en grepen de gevangenen, en kleedden van den roof al hunne naakten.

2 Chron. 28 : 15.

Wegschuilen onder de donkere figuren *op den achtergrond*, of, zonder dat men u roept, kloek en moedig *op den voorgrond* treden, zijn de twee uitersten waartusschen de aandrift van ons gemoed gedurig op en neer slingert.

Eenerzijds schuchtere vreeze om zijn naam ook maar te hooren noemen, en anderzijds zelfs de prikkel van het verlangen, om, waar het een nobele zaak geldt, gevonden te worden onder »*de mannen, die met namen uitgedrukt zijn*".

Ge weet wat er onder Pekah, den zoon van Remalia, te Samaria gebeurd is.

God liet Pekah tegen Achaz los, tegen dien goddeloozen nazaat van David, die het verbond brak en het toch reeds zoo afgedoolde Juda als koning voorging in den gruwelijken Moloch-dienst, dien hij 't eerst in Juda invoerde.

Te Samaria boog men de knie voor Baäl, maar vlak bij Jeruzalem, in het dal Hinnoms, lag Davids nakomeling voor den Moloch, die nog veel erger was, geknield.

Daarom liet God den koning van Samaria tegen den afvalligen Achaz los, en Pekah, die zijn leger op orde had, sloeg Juda's verwaarloosd leger zoo schrikkelijk, dat er van Juda honderd twintig duizend dooden vielen op één dag.

Dat was de wrake Gods over Juda's afval, en daarbij was Pekah Gods instrument.

Maar in zijn overmoed bedierf nu Pekah weer zijn eigen zaak.

Niet genoeg toch, dat hij Juda zoo bloedig vernederd had, zijn overwinnend leger wilde zich nu ook aan Juda verrijken; verrijken niet enkel door roof te rooven, maar ook door tweehonderd duizend mannen, vrouwen en kinderen in slavernij weg te voeren, en weg te voeren zoo smadelijk en verachtelijk, dat ze tal van Judaeërs naakt langs den weg sleurden.

En met dien schandelijken buit trok het leger van Pekah, zegedronken, naar Samaria terug.

Dit was schandelijk, het was misdrijf, het was een zich vergrijpen aan de banden des bloeds, die de mannen van Samaria nog altoos aan Juda verbonden.

Oded, de profeet, toog daarom ijlings het overwinnend leger tegemoet, om het in zoo waanzinnig misdrijf te stuiten.

Dat ze Juda geslagen hadden, was naar recht, zoo betuigde Oded. De Heere zelf had Juda, om zijn afval, in Pekahs hand gegeven. Maar de kinderen van Juda en Jeruzalem tot slaven en slavinnen te willen maken, was den God der heirscharen tergen in het aangezicht. Daarvan moesten ze aflaten, en al die gevangen Joden en Jodinnen op staanden voet vrij naar hun steden en dorpen laten teruggaan. Want, zoo niet, de hitte van 's Heeren toorn zou vreeslijk tegen hen zijn.

Toch liet het leger van zijn buit niet af. Door ging de tocht. En reeds naderde het jubelend en brooddronken heir, met den schandelijken slavenstoet, de hoofdstad.

Ook van Pekah wordt niet gemeld, dat hij tegenbevel gaf.

Het scheen, of Odeds stemme niet was gehoord.

Toen echter vormde zich, gelijk wij zouden zeggen, een commissie van vier kloeke mannen.

Ze heetten Azaria, Berechja, Jehizkia en Amasa.

Dit viertal kwam bijeen.

En diep verontwaardigd over wat plaats greep, voelende dat alzoo het recht Gods met voeten werd getreden, en vastberaden om op het gevaar van hun leven af, zoo boos opzet te verijdelen, besloten ze, zonder verder dralen, en geheel op eigen risico, het leger tegemoet te trekken, en op staanden voet de loslating der gevangenen te eischen.

Die daad vereischte onverschrokken moed, want het stond tien tegen één, dat het moedwillig leger hen met spot en hoongelach ontvangen, en hen óf opzij dringen óf om hun bemoeizucht den kop voor de voeten zou leggen.

Ge weet het, om een menschenleven meer of minder gaf men in die dagen niet bijster veel.

Toch schrikt geen gevaar hen af. Ze trekken met hun vieren de poorte van Samaria uit, ze gaan den heirweg, waar het leger langs moet komen, en zóó als ze het leger in het gezicht krijgen, treden ze kloek en dapper op. Ze smeeken niet, maar *eischen*, en zeggen kort en goed: »Gij *zult* deze gevangenen hier niet inbrengen. Het zou een schuld tegenover den Heere over ons zijn. Onze schulden zijn reeds zoo vele. Zoudt gijlieden ook dezen gruwel nog tot onze zonden willen toedoen?"

En zie, wonderlijk is de uitwerking van dat manmoedig optreden.

Heel het leger gaat voor die vier mannen uit den weg. Ze houden halt. Ze staan als verbijsterd. En al de optrekkende bataljons laten op staanden voet niet alleen de tweemaal honderd duizend gevangenen los, maar staan ook hun onmetelijken buit, dien ze geroofd hadden, aan dit viertal mannen af.

God heeft hun kloekheid gezegend.

En nu slaat de geest van heel het leger om. Het is of de generaal en verdere officieren hebben afgedaan, en in een oogwenk stellen allen zich aan Azaria met zijn drie vrienden ten dienste, en in plaats van Samaria jubelend binnen te trekken, vangt er onder den blooten hemel een heilig werk der broederlijke liefde aan.

Lees slechts wat er zoo schoon en teeder in de Schrift van vermeld staat: Zij namen de gevangenen bij de hand, en kleedden al hun naakten van den roof. Zij kleedden hen, en schoeiden hen, en spijsden hen, en drenkten hen. Zelfs als tot overmaat van liefde, zalfden ze hen. En toen zett'en ze hen op ezelen, voor zooverre zij te zwak waren om te loopen, en voerden alzoo deze tweemaal honderd duizend mannen, vrouwen en kinderen, als in den jubel der liefde, naar Jericho, de Palmstad, bij hun broederen terug. En eerst toen dat liefdewerk aan de broederen voleind was, toen trok het overwinnend heir, met Azaria en zijn drie vrienden aan het hoofd, nu met gestilde conscientie, naar Samaria, waar het paleis van Pekah stond, terug.

Die Azaria, en Berechja, en Jehizkia, en Amasa, het waren de eerste vier *barmhartige Samaritanen*, en ook zij zijn evenals de Samaritaan in de gelijkenis, bij Jericho, de Palmstad, gezien.

Toch is het niet hun barmhartige zin, die aan Azaria en de zijnen, nu reeds sinds eeuwen een plaats heeft verzekerd onder »de mannen wier namen uitgedrukt zijn."

Wat hen uitzondert, en in het volle licht der historie plaatst, is hun persoonlijke moed, hun persoonlijk initiatief, hun vastberaden optreden, hun staan toen allen deinsden, hun alles wagen voor de zake des vaderlands.

Gewisselijk ze deden barmhartigheid, maar dit deed straks heel de menigte met hen. Ge gevoelt toch wel, dat niet deze vier mannen de tweehonderd duizend gevangenen zelf, persoonlijk gekleed, gespijsd en voortgeholpen hebben. Maar wat zij op allen voor hadden, was hun initiatief; hun durven staan tegen een dreigend kwaad; hun moed om het volk af te houden van een schrikkelijke volkszonde, die tot een oordeel over het volk zou geworden zijn.

Hun daad strekte om barmhartigheid te oefenen, maar ze was allereerst een daad van vaderlandsliefde, van in heiligen zin politieke strekking. Ze duchtten het oordeel, dat, om zoo groote zonde, over volk en vaderland komen zou, en stelden zich daarom met mannenmoed tegenover den koning en zijn veldheeren en zijn leger te weer.

Ze geloofden, ze beleden die mannen, dat hun land en koning een rekening met den Heere der heirscharen had; dat de toorn van den Heilige Israels tegen het volk zou ontgloeien; en het is dat naderend onheil, dat deze kloeke mannen, door hun moedig initiatief, van volk en vaderland hebben afgewend.

Zooals Pinehas het deed, toen hij den ontuchtigen dienaar van Baäl Peor met de lans doorstak, zóó hebben Azaria met zijn drie vrienden, niet door te dooden, maar door te redden, *persoonlijk initiatief* in den naam huns Gods doen schitteren.

Die heilige aandrift nu, om niet te wachten op anderen, niet stil te zitten, en niet voor moeite noch gevaar terug te deinzen, komt vanzelf uit de vreeze Gods voort, was daarom steeds aan het echte Christendom eigen, en is in alle land waar het doorbrak met name de kracht van het Calvinisme geweest.

Natuurlijk is zulk optreden nooit gewettigd, tenzij God de Heere roept. Maar de trouwe dienstknecht van Jehova wacht daarbij niet op gezichten noch op ingevingen, om zich al wachtende door lijdelijkheid te ontzenuwen. Voor den held Gods drijft die roeping in den prikkel, in de aandrift tot handelen zelf, om eerst daarna, eerst van achteren dankbaar als een drijven Gods in de ziel erkend te worden.

Waar krachtig geloof werkt, werkt die aandrift onmiddellijk, en alleen waar het geloof slap en zwak is, blijft die aandrift uit.

Dan schuilt men, dan onttrekt men zich aan alles, dan laat men Gods water over Gods akker loopen.

Maar zoo doet de Calvinist niet. Hij dijkt in. Hij werpt dijken tegen den vloed op en kist die dijken als de wateren zwellen. Waar geen land ter woning zou zijn, schept hij zich dat land door het in te polderen, en als het ingepolderd is, dankt hij God en geeft Gode en niet zich zelven de eere.

Alleen aan die heilige aandrift danken we in de historie der Geuzen de verwinning van ons volksbestaan. Zoolang die kloeke aandrift krachtig dreef, heeft de zake Gods in ons land geblocid. En ook wat er in deze eeuw op den ouden vijand herwonnen is, dankt ons vaderland en in dat vaderland Gods volk bijna uitsluitend aan de Azaria's en Berechja's, die niet aarzelden maar doortastten, niet stilzaten, maar moedig optraden.

Reeds is die edeler geest weer over heele streken van ons land vaardig geworden, en heel een lijst kunt ge opmaken van allerlei groepen van mannen, die zich vereenigd hebben, en moedig voorwaarts traden, om in den naam des Heeren te staan tegen *ongeloof* en *revolutie*, en de propaganda van de ons heilige beginselen door te zetten.

Toch scheelt het nog veel, dat de moed en de drijfkracht van een heilige overtuiging *allerwegen* de harten zou vermeesterd hebben.

In tal van dorpen speelt men nog de »gerusten in Zion." »Vrede, vrede," zoo zingt men het liedeke der traagheid, »vrede en geen gevaar!"

Men gaat op in zijn zaken, en trekt zich de breuke des vaderlands en den nood van de zake des Heeren niet aan.

Alles wordt gewacht en gehoopt van de mannen die in het ambt zijn. Men laat het over aan wie aangewezen schijnen.

Altoos anderen, nooit gij zelf.

En nu, zoo die geest der lauwen en der loomen ook Azaria en zijn vrienden ontzenuwd had, het misdrijf zou zijn doorgegaan, en het booze kwaad in Israël niet zijn gestuit.

Voor Kootwijks Scholen.

Nog ingekomen voor Kootwijks scholen bij Ds. HOUTZAGERS: Door Mevr. Vlug te Barendrecht, van Mej. v. L. te Leiderdorp *f* 2; van den heer E. Wigboldus te Groningen, voor Kootwijk *f* 2.50; door C. J. Leyh te Leiden, van M. *f* 3.

Uit de Pers.

In de *Utrechtsche Kerkbode* schrijft Ds. Fernhout over de Zending. Na er op gewezen te hebben, dat alle begin moeilijk is, en er zooveel dient gedaan, waaraan nog zelfs geen begin is gemaakt, laat hij volgen:

Daar hebt ge nu b. v. de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. Een arbeid, waarvan, we weten het, geheel het verloop nog allesbehalve naar eisch van de Gereformeerde beginselen is afgestippeld, en waarover, met name zoodra het toekomt aan de wijze waarop de kerken dien *gemeenschappelijk* hebben te verrichten, heel wat verschil van zienswijze openbaar wordt; maar die dan toch voor rooveel de plaatselijke kerken, elk voor zich, er op ingaan kunnen, niet meer geheel in 't donker ligt.

Wat al artikels zijn er geschreven en wat al referaten gehouden om duidelijk te maken, hoe reeds nu de plaatselijke kerken het Zendingswerk rechtstreeks en zijdelings kunnen bevorderen, en er op aan te dringen, dat er alom een begin met den arbeid zou gemaakt worden. Maar nog slechts in een enkele kerk werd er — het houden van een collecte nu niet meegerekend — van dit begin een begin gezien. Van Arnhem hoorden we reeds vóór lang, dat het begin er was. Overigens bleef het stil. Men collecteerde, men inde vaste bijdragen, men hield ook een enkele maal een bidstond of verspreidde een Zendingsblad; maar dat was ook al. Van ernstige pogingen, om het ambt der geloovigen ook op dit punt te wekken, te prikkelen en te leiden, zoodat er ernst en gang in den arbeid kwam, viel nog zoo goed als niets te ontdekken.

En toch daartoe *moet* het komen. Daartoe voor alles. Om het even wat de a. s. Synode te Middelburg of een volgende Synode aangaande de overleiding van den arbeid in ons Vaderland naar onze Indiën ook moge bepalen — het zal alles niets baten zoo er hier geen arbeid *is*.

Wat baat u een geleiddraad voor de electriciteit, als de batterij ontbreekt die de vonk op den draad doet springen?

Juist zoo weinig baat het beste stel Deputaten voor de Zending of wat daarvoor ook in de plaats mag komen, zelfs bij zakken vol geld en met scharen van Zendelingen tot zijn beschikking, als er geen arbeid is bij de kerken; geen strijd in de gebeden (Rom. 15 : 30); geen worstelen voor God om de komst van het Koninkrijk. Want de Zending *is* een strijd; de strijd van het leger des Heeren tegen de macht der duisternis; en daarom een strijd, die met geen geld uitgevochten wordt, maar die — geestelijk van natuur — tot geestelijke worsteling oproept.

En als het daartoe weer komt is er hope, en *zal* er hope zijn, ook al mag dan de regeling van den arbeid nog veel gebrekkig hebben.

Wat allereerst in onze kerken gezocht moet worden, is daarom niet het geld, maar de weêropwaking voor den strijd des Heeren. Het geld volgt dan wel; en het wordt dan vooratgegaan en gedragen door wat het niet missen kan, zal 't niet even waardeloos zijn voor Indië als een schip met keisteenen.

Om daartoe te geraken is men nu evenwel niet klaar met een enkele Zendingspreek of ook een enkelen Zendingsbidstond per jaar.

God de Heere bewerkt Zijn volk als redelijke schepselen. Door middel van kennis van de Zending: van haar taak, van haar doel, van haar arbeidsveld, van haar tegenstand, van haar overwinningen, wekt Hij den Zendingsijver en houdt Hij dien gaande.

Zonder eenige kennis van de Zending kan er wel een oogenblikkelijk opvlammen van geestdrift zijn, maar van geestdrift, die bij gebrek aan de noodige voeding, als een lamp zonder olie, uitgaat. Eerst door die kennis komt er duurzaamheid in den ijver en een vasten gang in den arbeid.

Daarom moeten we vooral en allereerst op verbreiding van die kennis ons richten. Ze mag niet worden overgelaten aan de Zondagsscholen, die meestal niets geven dan enkele aandoenlijke verhaaltjes, waarvan het een uitzondering is, als ze de verdienste hebben van behalve mooi ook waar te zijn.

Ze mag evenmin verwacht worden van het verspreiden van Zendingslectuur, die, hoe uitnemend ook als hulpmiddel, toch nooit in staat is, om tegelijk te boeien en eenigszins systematisch te onderwijzen.

Neen, aangaande de Zending moet *opzettelijk onderricht* worden gegeven. De geschiedenis der Zending in onze bezittingen moet grondig, ondelijk, eenvoudig en naar goede methode worden onderwezen.

De kerkeraden moeten zorgen, dat dit geschiede. Op het dorp of in kleine stadskerken door den Dienaar. In de kerken onzer groote steden, waar de Dienaren hiervoor te veel met anderen arbeid beladen zijn, op andere wijze.

En dan beginne men met de kinderen.

Ter opwekking is 't wellicht goed te wijzen op het begin, dat daarmee in de Geref. kerk van Utrecht zal worden gemaakt.

Daar committeerde reeds voor geruimen tijd de kerkeraad eenige broederen, deels uit zijn midden (een Dienaar, een Ouderling en een Diaken) deels uit de Gemeenteleden — naar het ons voorkomt de juiste weg, om het ambt der geloovigen te wekken en tegelijk van stonden aan de rechte leiding te geven — voor de Zending, met opdracht om, onder goedkeuring van den kerkeraad, alles te doen wat hun oorbaar en nuttig voorkwam, om kennis van en ijver voor de Zending onder de leden der Gemeente te bevorderen.

Deze gecommitteerden nu hebben onlangs besloten tot het oprichten van een Zendingsklasse, waarop kinderen van 10—14 jaar, voorloopig éenmaal per maand, van een onderwijzer, op voordracht van gecommitteerden door den Kerkeraad te benoemen, geregeld onderwijs zullen ontvangen in de geschiedenis der Zending in onze overzeesche bezittingen, voor zoover die uitging van ons Vaderland.

De Martelaren.

CXCVI.

WILLIAM SANTREE.

Uit alle natie, volk en tong verzamelt de Heere zijne kerk. Daarom worden ook in alle landen en onder elken hemel martelaren gevonden. Uit Nederland en Frankrijk zagen wij eene schare van getuigen voor ons oog voorbijtrekken. Achter deze breede rijen volge nu de rij der Engelsche en Schotsche martelaren.

Om die mannen te leeren kennen, verplaatsen wij ons in het laatste gedeelte der veertiende eeuw. De Christelijke kerk was toen in allerlei dwalingen van het pausdom gevangen. De Heilige Schrift kende men toen niet als de eenige toetssteen voor de leere der waarheid. Wat leert de kerk en wat wil zij, dat gij gelooven zult, was het eenige, dat toen gevraagd mocht worden. De menschelijke wijsheid had de gedachten Gods, in zijn Woord geopenbaard, overvleugeld.

In die dagen nu zond de Heere eenen man, die wederom leerde vragen: Wat leert en gebiedt God in zijn Woord? Die man was John van Wycliffe, de leerling van Thomas Bradwardina, die reeds lang en in vereeniging met mannen als Joh. v. Salisbury, Rob. Grostheaden en Roger Baca op het inwendig verderf der kerk had gewezen en daarvoor gewaarschuwd.

John van Wycliffe is in 1324 te Spuswell, in de nabijheid van Alt-Richmond gelegen, geboren. Toen hij nog aan de Universiteit van Oxford studeerde, nam hij het op voor de Engelsche kroon tegen de Roomsche curie, aan wie Jan zonder Land indertijd een zeker leengeld had beloofd. Deze daad won hem de gunst van het hof, dat hem tot dokter in de godgeleerdheid te Oxford bevorderde en in 1374 in eene commissie benoemde, wier taak het was, om te Brugge de verschillen tusschen den Pauselijken stoel en de Engelsche kroon, om de vervulling van kerkelijke ambten tot een goed einde te brengen.

Na zijn terugkeer in Engeland schreef hij openlijk tegen het pausdom, dat hij den naam van Anti-Christendom gaf. Paus Gregorius de 11e veroordeelde daarop 19 stellingen uit zijne geschriften in 1377.

Meer vermocht hij niet tegen den kampvechter der waarheid, daar het Engelsche hof hem steeds beslister verdedigde. Wycliffe richtte ook godsdienstige vereenigingen op, die onder het volk mannen zonden, wier taak het was het Evangelie te verkondigen. Tot dezen behoorden Repyngton en Herford, die later tot het pausdom vervielen. De vijanden noemden hen Lolharden. Dat ook deze rondreizende predikers niet met rust gelaten werden, is te begrijpen. Doch aanzienlijke mannen, zooals de kanselier Ryg en de hertog van Lancaster namen hen onder hunne bescherming. Doch de geestelijkheid wist dezen mannen schrik aan te jagen, zoodat zij vaak hunne beschermelingen moesten loslaten, en hen aan dreigende gevaren van gevangenis en dood prijsgeven.

Wycliffe zelf ging op den weg der reformatie voort. Hij vertaalde de Heilige Schrift uit het Latijn in het Engelsch. Intusschen bereikte de haat zijner vijanden zijn hoogtepunt, toen een opstand der verdrukte boeren, welks oorsprong men zocht in de geestelijke beweging dier dagen, onrust bracht over land en volk. Doch Wycliffe werd niet bevreesd. De leer der wezensverandering in het Avondmaal tastte hij aan met al den ernst eens helds, die bij het licht van Gods Woord betere dingen heeft leeren verstaan. Doch ook de geestelijkheid bleef met haar antwoord niet achter. De Synode van Londen van 1382 toch veroordeelde zijne geschriften en zijne leer, beide kettersch noemende. Toen begaf hij zich naar zijne pastorie Luttesworth in het graafschap Leicester. Hier stierf hij in het jaar 1384. Wycliffe erkende geen ander gezag dan Gods Woord. Alles wat daaruit niet bewezen kon worden, achtte hij gevaarlijk en verwerpelijke menschenzettingen. Daarom verwierp hij den heiligendienst, de relequien- en heiligenvereering, het gebruik der Latijnsche taal bij den godsdienst, de feesten, door menschen uitgevonden, de zielmissen, het laatste oliesel, enz. De leer van den aflaat, de ban en het interdict (een zwaarder ban over een streek lands uitgesproken) noemde hij godslastering, de oorbiecht gewetensdwang en de toepassing van de sleuteln des hemelrijks krachteloos, indien zij niet geschiedde naar Gods Woord.

De leer van het vagevuur bestreed hij met al den ijver die in hem was, terwijl hij tegenover het voortwoekerende Semi-Pelagianisme de leer en voorbeschikking verdedigde. De hierarchie moest zijns inziens plaats maken voor het presbiterizal-stelsel der Apostelen. Een zoogenaamde priester die doodzonde begaan had, kon geen Sacrament bedienen. De monniken waren tegen Gods Woord. Bleef Wycliffe gedurende zijn gansche leven veilig voor de vervolgingen der Roomsche geestelijkheid, een en veertig jaren na zijnen dood werd zijn stoffelijk overschot, op bevel der pausen, opgegraven en verbrand, waarna de asch in de rivier geworpen werd.

Velen van Wycliffe's volgelingen, die hij vooral onder de aanzienlijken en beschaafden, doch minder onder het volk had, vielen als martelaars in de hevige vervolgingen, die hun hoogtepunt bereikten, toen met Hendrik IV het huis van Lancaster in 1399 den Engelschen troon beklom. In 1400 verscheen een parlementsacte, die met den vuurdood dreigde allen, die met Wycliffe instemden.

Bij name worden ons onder de martelaren genoemd John Aston, die door den aartsbisschop van Canterbury werd ingedaagd voor zijn rechterstoel en als ketter veroordeeld, waarna hij stierf, hetzij in de gevangenis, hetzij in het openbaar. In 1401 werd een priester te Smithfield verbrand in tegenwoordigheid van een groote schare menschen.

In zijn algemeene geschiedenis van Engeland verhaalt de kroniekschrijver Robert Fabyon van eenen priester, met name William Santree, die den marteldood gestorven is.

Deze was een man van groote gaven van verstand en hart, wiens godzalige wandel ieder trof.

Nadat hij de ware en zuivere leer omhelsd had, vroeg hij in volle parlementsvergadering, dat men eens naar hem zou hooren, omdat hetgeen hij te zeggen had, ten nutte van geheel Engeland was. De geestelijken voelden echter wat Santree voornemens was te doen. Zij wisten dus van het parlement te verkrijgen, dat zijne zaak verwezen werd naar de geestelijken, die onder voorzitter van Thomas Arundel, aartsbisschop van Canterbury, in eene provinciale kerkvergadering te Londen samenkwamen en Santree werd veroordeeld o. a. op grond van hetgeen hij gezegd had, dat hij niet het kruis, waarop Christus heeft geleden, maar alleen Christus, die op het kruis heeft geleden, aanbidden wilde.

Een oogenblik wankelde Santree voor zijne rechters. Maar God hief hem op en hij beleed den Heer. De geestelijke rechtbank ontdeed hem van zijn priesterschap en leverde hem aan den wereldlijken rechter over, die hem tot den brandstapel veroordeelde.

DE GAAY FORTMAN

Dit besluit werd aanstonds door den kerkeraad goedgekeurd.

En daarmee werd dus in de kerk van Utrecht een begin gemaakt met den arbeid.

Een *zeer klein* begin, 't is zoo, dat bovendien nog het onvaste karakter van een proefneming draagt — want als we ons niet bedriegen is de zaak, op deze wijze aangevat, geheel nieuw — maar dat juist daarom goede hope geeft. Het lijdt toch geen twijfel, of de zucht, om aanstonds *groote* dingen te doen en de valsche schaamte om *klein* bij den weg te beginnen, staat op dit, gelijk op elk ander gebied, o zooveel goeds in den weg. En toch leert de geschiedenis, dat God de Heere juist de zelfverloochening, die zich 't kleine niet schaamt, met de heerlijkste uitkomst kroont.

Van harte hopen we, dat deze Zendingsklasse te Utrecht zal blijken te zijn, wat volgens een geestige opmerking van Ds. Gispen, bij den bidstond te 's-Hage, de Vrije Universiteit gebleken is: geen stekje maar een stekje.

Ons dunkt, dat er goede hope voor is. Is eenmaal het werk op gang gekomen: is de leerstof verzameld en behoorlijk geschikt en de rechte methode gevonden — op zich zelf reeds een ver van gemakkelijke taak — dan zal de arbeid zich vanzelf uitbreiden, ook tot jongelui van hooger leeftijd; en zoo kan er onder den zegen des Heeren een geslacht opgroeien, dat van de Zending *weet*, in de Zending *leeft*, en nog op andere wijze dan door geld te geven voor de Zending *arbeidt*.

Moge het besluit van Utrecht's kerkeraad vele kerkeraden opwekken, om op soortgelijke of op andere wijze met den heerlijken Zendingsarbeid een begin te maken.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 19 Juli 1895.

Kort verslag van de Vergadering der Classis Breukelen, 11 Juli 1895.

Door Ds. Maan, consulent der roepende kerk te Kockengen, wordt de vergadering op de gewone wijze geopend.

Uit sommige kerken komen verblijdende mededeelingen, terwijl bij andere droevige ervaringen zijn.

Breukelen vraagt peremptoir-examen voor zijn beroepen Leeraar, den Eerw. heer Gispen, candidaat aan de Vrije Universiteit, hetwelk wordt toegestaan in de volgende gewone Classis-vergadering.

De broeders te Baambrugge zullen trachten met de hulp des Heeren de kerk van Abcoude ook tot openbaring te brengen.

De Pinkstercollecte voor de Zending bleek overal gehouden te zijn, maar de tweede collecte voor Em. Pred., -Wed. en -Weezen konden enkele kerken nog niet storten, hoe noodig die ook is.

Bij de varia verkrijgt Broeder Boon allereerst het woord, om eenige vragen te doen, welke hem op het harte liggen.

Door de Classis werden deze eenparig en, naar zij hoopt, voldoende beantwoord.

Verder brengt Ds. Van Henten rapport uit over de vraag: Erkenning van den Doop buiten het Geref. kerkverband? Bij de gevolgde bespreking houdt rapporteur o. a. als antwoord staande, »dat ook thans de H. Doop moet erkend worden, als hij minstens met de gewone formule en door een in zijn kring geordend Dienaar des Woords bediend is."

Daarna kwam nog een rapport ter tafel, en wel van Ds. Ochtman over de vraag: Is de roeping tweeerlei?

In de stelling: Eenerlei roeping, tweeerlei uitwerking — konden na de bespreking de meeste leden berusten.

Kort verslag van de Vergadering der Gereformeerde kerken in de Classe Woerden, 11 Juli 1895 gehouden te Alfen a/d Rijn.

Ds. Brouwer opent de vergadering namens de roepende kerk van O. en N. Wetering.

Namens de kerken van Alfen en Oudshoorn wordt bij monde van Ds. Ringnalda rapport uitgebracht over Woubrugge.

Met dank aan den Heere wordt van den toestand te Woubrugge kennis genomen, en besloten overeenkomstig de conclusie van het rapport te handelen, de ambten te Woubrugge in te stellen.

Ds. Ringnalda wordt benoemd tot consulent van Woubrugge. Ds. Breukelaar brengt rapport uit van de laatstgehouden Prov. Synode.

De vraag, door de kerk van Woerden, namens Zegveld op de vergadering gebracht, of de leden te Zegveld, behoudens goedkeuring der Classe Breukelen, tijdelijk bij de Geref. kerk van Woerden kunnen inwonen, en als nog niet ontkomene kerk onder bearbeiding van genoemde kerk mogen staan, wordt toestemmend beantwoord. Van de Classe Breukelen, die ook op dezen dag vergadert, komt telegrafisch bericht in, dat door haar op Zegvelds verzoek gunstig is beschikt.

Acta van de Prof. Syn. der Gereformeerde kerken van Noord-Holland, gehouden 25 Juni 1895 te Enkhuizen.

In het kerkgebouw der Geref. kerk van Enkhuizen wordt, namens de Classe Enkhuizen, de Synode geopend door Ds. A. v. d. Sluijs. Na het zingen van Ps. 133:1 en gebed, las ZEerw. Phil. 2:1—21 en sprak een korte welkomstgroet.

In het moderamen door de Synode gekozen nemen zitting: Ds. B. van Schelven praeses, Ds. J. W. A. Notten assessor, Ds. A. van Dijken 1ste scriba, Ds. H. Louman Beijer 2de scriba.

De praeses stelt voor, in zake het protest van Joh. F. Stieler en van den kerkeraad der Geref. kerk te Andijk, commissien van consideratie en advies te benoemen.

Dit voorstel wordt aangenomen; de praeses benoemt voor de zaak Stieler de broeders Ds. v. d. Sluijs, Ds. Bakker, A. Slot en J. Olthoff en voor de zaak Andijk Ds. Notten en W. C. Breen.

Een verzoek van de kerk van Nieuw-Vennep in zake grensregeling met de kerk van Hillegom, dat ondersteund wordt door de Classis Haarlem, zal doorgezonden worden naar de Generale Synode, overmits het eene regeling betreft met eene kerk, welke onder de Particuliere Synode van Zuid-Holland ressorteert.

De commissie in zake het protest van den kerkeraad van Andijk brengt rapport uit. Na eenige discussie wordt besloten, dat het protest van de kerk van Andijk gewettigd is en voortaan iedere kerk slechts twee afgevaardigden mag zenden voor de Classis-vergadering.

In zake het protest tegen de Classis Amsterdam brengt de commissie van consideratie en advies rapport uit.

Na een breede discussie worden drie voorstellen der vergadering aangeboden.

Nadat de voorstellen van Ds. van Anken en van Ds. v. d. Sluijs zijn verworpen, wordt het voorstel van Ds. van Dijken aangenomen. Het is van den volgenden inhoud:

»De Provinciale Synode oordeelt, in het midden latende of de Classis van Amsterdam een juist advies gegeven heeft, dat broeder S., aangezien het thans een fait accompli geldt, zich bij de handeling van den kerkeraad van de Geref. kerk Amsterdam B heeft neer te leggen."

In zake de hulpbehoevende kerken worden de voorstellen van de Classis Enkhuizen, van de Classis Amsterdam en van de Deputaten voor hulpbehoevende kerken besproken.

Na een zeer breede discussie wordt er gestemd en nu blijkt het, dat de voorstellen van Enkhuizen en van Amsterdam zijn verworpen en dat der deputaten is aangenomen.

Inzake het tekort voor hulpbehoevende kerken wordt besloten, deputaten te machtigen, een collecte uit te schrijven.

De kerk van Edam wordt aangewezen om de volgende Synode saam te roepen.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Curatoren-Vergadering.

(Vervolg.)

Na het Litterarisch examen werd het onderzoek met de Theologische adspiranten voor Diploma A voortgezet. In de voormiddag-zitting van Vrijdag 12 Juli eindigde dit met de bevordering van acht dezer elf examinandi; (van welke zich één, wegens ongesteldheid, had teruggetrokken.) Het Diploma A, met Consent tot prediken in de kerken, verkregen de heeren:

H. A. van Andel, adres te Gorinchem;
J. Douma, » » Rotterdam;
R. P. Haan, » » Scheemda;
T. Jongbloed, » » Leeuwarden;
J. Koppe, » » Zuidwolde (Gron.);
T. Sap, » » Stadskanaal;
Joh. Visser, » » Harderwijk;
W. de Vries, » » Kampen.

Vrijdagavond ving het onderzoek aan van de theologen voor het eind-examen B, met de proefprediking door de eerste helft der adspiranten in het kerkgebouw op den Burgwal.

De voormiddag-zitting van Zaterdag werd aan het behandelen van zaken gewijd. Ten dienste van belanghebbenden vermelden wij alvast het volgende besluit der Cur. Verg.:

Voortaan kunnen alleen zij, die het peil der Ve Klasse gehaald hebben, zich voor het Litterarisch examen der Cur. Verg. aanbieden; zoodat de Ve Klasse regel wordt.

Zij, die zich voor eene hoogere Klasse dan de eerste willen aanbieden, moeten aan alle eischen der voorafgaande Klasse beantwoorden; ook wat betreft de z.g. Testimonium-vakken; hiervoor wordt geen uitstel meer verleend. (Mythologie is verplaatst naar de 3de Klasse. Antiquiteiten en Logica zullen worden onderwezen in de 4de Klasse. Novitii in de 5 Kl. moeten voor de twee laatste vakken de 4de Klasse bijwonen, zoodat deze hierin geen examen behoeven te doen bij de Admissie.)

Nadat alle Curatoren weder in welstand in Kampen waren teruggekeerd van de kerken, die zij intusschen des Zondags gediend hadden, — werd Maandagnamiddag ten 4 ure het theologisch examen *B* voortgezet, en de proefprediking gehouden door de tweede groep der examinandi.

C. MULDER,
Secr. v. h. Doc. Coll.

K., 17 Juli '95.

Voor Kinderen.

DE AMERIKAANSCHE LEEUW.

III. *(Slot.)*

Wanneer de poema zich aan bloed verzadigd heeft, zoo schijnt hij als 't ware daarvan dronken of althans bedwelmd te worden; hij loopt niet ver meer, maar valt neer en slaapt in.

't Is gelukkig dat zulk een bloeddorstig dier den mensch niet aanvalt. Voor dezen is hij zelfs bang. Zoodra zijn scherp gehoor hem den voetstap van een mensch verraadt, vliedt de poema reeds weg; komt hij er een op het veld tegen, dan maakt het beest zich met groote sprongen uit de voeten. Hem nazetten is juist niet gemakkelijk en hem pakken nog minder. Ook voor paarden, stieren en koeien, zelfs voor groote honden is de poema zeer bevreesd; slachts kleinere en zwakke dieren valt hij aan; aas eet hij in 't geheel niet.

Is de poema op het veld niet licht te krijgen, in het bosch gaat dit evenmin heel gauw. Zoodra namelijk de poema bespeurt, dat er van verre menschen naderen of honden blaffen, vlucht hij op een boom. De honden verliezen dan natuurlijk de reuk van het dier; daarbij blijft de poema dan niet op den boom, dien hij het eerst beklom, maar springt als een eekhoorn, even vellig en snel, van tak tot tak, en van den eenen boomtop op den anderen.

Toch, dit begrijpt gij, hebben de menschen te veel last van den poema om hem rustig of liever roovend en moordend te laten leven. De jagers, die op de poema-jacht gaan, trekken 's morgens heel vroeg op. Want dan hebben zij alle kans den roover, die een schaap, een veulen of andere dieren verslonden heeft, te verrassen, terwijl hij ligt te slapen. Meestal treffen zij hem in den eersten, vasten slaap, op een tijd waarop gij haast opstaat. Zoo vinden hem de groote honden, die natuurlijk hem niet eerst porren, maar dadelijk den aanval beginnen. Op die manier gewekt echter, stelt de poema zich geducht te weer. Men zou dan niet zeggen dat hij vreesachtig is. Met grooten moed zelfs verdedigt hij zich, en niet zelden brengt hij met zijn zware klauwen een hond doodelijke wonden toe. Zijn echter de aanvallers sterk en geoefend, dan moet de poema het ten slotte opgeven en wordt door de woedende dieren doodgebeten.

Meestal echter komt het zoover niet. Want de jager volgt zijn honden van zeer nabij en schiet het beest een kogel door den kop, of maakt het af met zijn spies. Aan zoo'n dooden poema heeft men weinig, hoogstens is het vel, als 't niet al te veel gehavend is, nog te gebruiken. Overigens is van poema-biefstuk of Kagoeaar-worst zelden iemand gediend. Maar 't groote voordeel is, dat men een roover heeft gedood die zooveel wegkaapt. Het dooden van een poema staat gelijk met het in 't leven houden van honderden dieren uit de kudde.

De Gaucho's, van wie we reeds spraken, zijn niet alleen goede veeherders, maar ook kloeke ruiters. Trouwens ze hebben de paarden maar voor het temmen. Gaarne maken die herders op den poema in de pampas jacht; dat is voor hen zelfs een bijzonder genot. De jagers nemen de honden mee, en deze jagen het dier op en brengen het in 't nauw, zoodat het niet weg kan. Dan komen de jagers met hun *bolas*, dat zijn kogels die aan riemen vastzitten en slaan het beest daarmee dood. Ook jagen de Gaucho's den poema wel op hun uiterst vlugge paarden achterna, halen hem in en werpen hem dan, met groote behendigheid, den lasso of het strikktouw om den nek. Vervolgens zetten zij hun paard weer in draf en de poema moet mee, of hij wil of niet. 't Duurt echter niet lang, of hij is door het touw, dat om zijn nek is geworpen, gesmoord.

In Noord-Amerika, waar men van lasso's en bolas minder afweet, laat men hem echter begrijpelijkerwijs ook niet met vrede. Men gaat met honden op hem los, en als de poema op een boom is gevlucht, wordt hij door de jagers doodgeschoten. Nog minder omslachtig is het hem in een val te vangen, wat ook gebeurt; hij komt dan letterlijk in de klem.

Gij zult misschien zeggen, dat ik van den poema totnogtoe weinig goeds verteld heb. Dit is ook zoo. Daarom ten slotte nog dit, dat de poema-moeder zeer lief en vriendelijk is jegens haar jongen. Zij speelt mer hen gelijk onze katten doen, zoekt hen tegen de kou te beschermen en verbergt hen zoo goed mogelijk voor den mensch en andere vijanden. Zoo ziet ge dat ook in de meest bloeddorstige dieren toch liefde woont voor hun kinderen.

DE GEVOLGEN VAN EEN OORVEEG.

II.

Onder hen die wel lust in de opvolging hadden, behoorden de leden van het Saksische vorstenhuis. Maar daar kwamen de vier zusters van den overleden hertog tegen op. Alleen ons en onzen nakomelingen, zelden zij, behoort recht van opvolging. Ongelukkig echter vergaten zij uit te maken wie van de vier dan wel het eerste en hoogste recht had. Elke zuster eischte de schoone erfenis voor zich alleen.

Gij kent het spreekwoord: als twee honden vechten om een been, loopt er straks een derde mee heen. Dit scheen ook hier te zullen bewaarheid worden. De Duitsche keizer Matthias, die het op de erfgenamen, welke Protestantsch waren, niet begrepen had, vond al dit getwist een schoon voorwendsel, om zelf zich in de zaak te mengen. Zoolang de twist om de drie hertogdommen voortduurt, zei de keizer, zal ik me als heer dier landen beschouwen en blijf dat tot het uit is.

Nu begrepen de twistende erfgenamen, dat ze er wel eens kaal af konden komen. Twee hunner besloten dan maar liever samen te deelen en het land te bezetten, eer de keizer er kwam. Deze twee waren de keurvorst Jan Sigismund van Brandenburg, de andere graaf Wolfgang van Palts-Neuburg. De eerste was getrouwd met een der vier prinsessen die recht op den troon meenden te hebben; de ander was een zoon van een dier vorstinnen.

Gij begrijpt wel, dat de keizer met leede oogen zag wat de heeren wilden. Hij haatte hen bovendien als ketters en besloot tegen hun plan te doen wat hij kon. In de Nederlanden lagen toen Spaansche troepen en de Spaansche koning was met den keizer beste vrienden. 't Duurde dan ook niet lang, of Spaansche soldaten trokken de hertogdommen binnen en bezett'en hen in den naam des keizers. Dit was een leelijke streep door de rekening van den keurvorst en den graaf. Doch zij wisten raad. Had de keizer het met vreemde hulp getracht te winnen, zij zouden eenvoudig hetzelfde doen.

CORRESPONDENTIE.

Men wordt nogmaals vriendelijk verzocht bij 't inzenden van vragen er bij te voegen, dat het is voor *De Heraut*.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Groningen **B**, J. Langhout te Haarlem. — Aalden, J. van Mantgem te Harderwijk **A**. — Axel **B**, D. Bakker te Broek op Langendijk (Noord-Holland) **B**.

BEDANKT: Gouda **A**, A. H. Gezelle Meerburg te Delft. — Siddeburen (Gron.), J. Fokkinga te Houwerzijl (Gron.) — Broek op Langendijk (N.-H.) **A**, W. H. Oosten te Middelburg **B**. — Cabaard, H. R. Nieburg te Reeuwijk c. a.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Willemstad, D. Clodder te Schoonrewoerd. — Meliskerke (cl. Middelburg), G. L. Meloen te Kloetinge (cl. Goes). — Wilnis, A. Renier te IJselmuiden c. a. — Nieuwerkerk (Duiveland), J. W. Drost te Biesselingen c. a. — Ovezande en Driewegen (cl. Goes) en Willemsoord, L. S. de Bruijn, voormalig O. I. pred. te Utrecht. — Rossum, D. Zoete te Sauwoude. — Maasluis, F. J. Los te Bruchem. — Tiel (vac.-P. W. A. van der Scheer te Kauwerd), (Vac.-Van der Ven), H. A. Ludwig te Den Helder. — Aalsmeer, J. M. Conradi te De Lier (bij Delft.) — Ferwerd, K. Straatsma te Makkum.

AANGENOMEN: Scherpenzeel, A. van der Heiden, cand.

BEDANKT: Buitenpost, A. S. Talma te Haaften c. a. — Mijnsheerenland c. a., H. J. Bisperink te Waspik. — Serooskerke, J. A. Lublink Schröder te Apeldoorn. — Sloten, S. A. C. Rijnenberg te Buurmalsen. — Schildwolde, W. F. G. Bange te Woltersum. — Heeze, Leende en Hooge Zwaluwe, J. G. G. Moorrees Btn. te Aalst. — Hoogeloon c. a., J. M. C. H. Mond te Dinteloord. — Hollandscheveld, H. A. van Oostrom Soede te Kolham. — Achlum en Hitzum (zde maal), M. Buiscool te Burgwerd c. a. (cl. Bolsward.) — Oppenhuizen en Uitwellingerga, G. J. van Limburgh te Uithoorn.

Advertentien.

GETROUWD:

FOKKO TADAMA
EN
THAMINE HENRIETTE BARTHOLDA JACOBA GROENEVELD.

Aalburg, 11 Juli 1895.

Heden ontsliep in zijn Heere en Heiland, na een smartelijk doch geduldig lijden van ruim 2 jaren, onze Broeder en Mede-Ouderling

JAN MATTHIJS DEENIK,

in den ouderdom van 72 jaren.

Dit verlies is voor onze Gemeente groot, want meer dan 25 jaren heeft hij met lust en liefde medegewerkt tot uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk,
H. v. D. WAARDT.

Culemborg, 15 Juli 1895.

CHRISTELIJK INSTITUUT
voor Jongens
te NIEUWE-PEKELA.

Na de Zomervacantie kunnen er op billijke voorwaarden eenige inwonende leerlingen worden geplaatst. Een prosp. en adressen ter inf. op aanvrage.

E. UBELS.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS**, Wisselen Gouden Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIEN** en **BELEENINGEN**. Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157.
AMSTERDAM.

Inhartelijken dank ontvangen voor de arme kerk te *Tzummarum*, als antwoord op hare circulaire, de volgende giften:

Van de kerk te Heerenveen *f* 2; Kollum B. *f* 2; Stadskanaal *f* 4; Harlingen A. *f* 2; Urk *f* 2.50; eenige B.B. *f* 2; Landsmeer *f* 2; St. Jac.-Par. *f* 2; Oosterbierum *f* 12.50; Garijp *f* 2; Alblasserdam A. *f* 2; Rotterdam A. *f* 3; Helder *f* 5; Ambt-Vollenhoven B. *f* 2; Driebergen *f* 2.15; Winsum (Gr.) *f* 2; De Blijt *f* 2; Rotterdam B. *f* 10.50; Voorschoten *f* 2; Waarder *f* 2; Bierum *f* 2; Oenkerk *f* 7.45; Leeuwarden B. *f* 3; Drogeham *f* 5.07 1/2; Minnertsga *f* 2; Kielwindeweer *f* 2; Winterswijk *f* 2; Oudega (Small) *f* 1; Kralingen *f* 2; Delft *f* 3; Wildervank *f* 2; Oudemirdum c. a. *f* 2; Boskoop *f* 2.50; Nieuwerkerk a/d. IJsel *f* 2; Schipluiden *f* 5; 't Zandt *f* 2.15; Leiden *f* 2; Katendrecht *f* 4; Haarlem *f* 2; Boxum *f* 2; Bergen op Zoom *f* 2; Goenga *f* 2.50; Sybrandeburen *f* 1.50; Broek op Langendijk B. *f* 3; Serooskerke B. *f* 2; Drachten *f* 5; Lopik *f* 2; Franeker *f* 2; Leens *f* 4.40; Naaldwijk *f* 2; Zaandam A. *f* 2.85; Lemmer *f* 2; Koudum *f* 2; Blija *f* 2; Hellevoetsluis *f* 2; Bennekom *f* 2; Gorinchem *f* 2; Onstwedde *f* 2.50; Axel *f* 3; Uithuizen *f* 4; Uithuizermeeden W. G. *f* 2.25; Sleeuwijk *f* 3; J. B. te B. *f* 5; Winsum (Fr.) *f* 2.

Vele kerken verblijdden ons door hunne gaven, maar de meesten stelden ons tot nog toe teleur. Broeders! laat onze circulaire niet onbeantwoord. Wij hebben uwe hulp dringend noodig. Zijn er niet vele kerken, die ons nog zouden kunnen helpen?

Kortheidshalve werd er iets uit de circulaire weggelaten, dat wij ter nadere toelichting hier bijvoegen, dit n.l., dat **ons verzoek aan de kerken geschiedde onder toestemming van de classe Franeker, om het exceptioneel geval.**

Hopende dat de Heere onze pogingen moge zegenen en vele gaven ons mogen toegezonden worden, blijven wij heilbiddend,

Namens den kerker. der Geref. kerk,
Uwe br. in Christus,
A. P. LANTING, *Praeses.*
J. ROORDA, *Scriba.*

Tzummarum, Juli 1895.

Theologische School
der Gereformeerde Kerken in Nederland.

In de maand Juni ontvingen we de volgende **collecten:** Van de gemeenten: Dordrecht B. *f* 16.40; Berlikum *f* 11.50; Beetgum *f* 8.55; Zalk *f* 8.20; Surijen *f* 5; Overtoom *f* 41.60 1/2; Hilversum A. *f* 18.05 1/2; Hilversum B. *f* 16.30; Nederhorst den Berg *f* 2.25; Bussum *f* 4.12 1/2; Staphorst *f* 4; Wezep *f* 6; Velp B. *f* 14.45; Anna Jacoba Polder *f* 11.32 1/2; Leeuwarden B. *f* 13.08; Medemblik *f* 7.55; Naaldwijk 2 coll. *f* 24.83 1/2; Bunschoten A. *f* 27.11; Scherpenzeel *f* 9.25; Veenendaal B. *f* 9.40; Bunschoten A. *f* 22.46 1/2; Oud-Loosdrecht *f* 4.58 1/2; Amersfoort A. *f* 15.48 1/2; Amersfoort B. *f* 8.30 1/2; Baarn *f* 21.14 1/2; Veenendaal B. *f* 11.41; N.-Loosdrecht *f* 6.15; Maartensdijk *f* 4.75; Soest *f* 4.75; Scherpenzeel *f* 9.30; Nieuwerkerk a/d. Ysel *f* 2.00; Kampen A. *f* 49.50; Leeuwarden A. *f* 16.85; St. Anna Parochie A. *f* 7.00 1/2; Scharnegoutum *f* 16.35.

Halve collecten: Bergen op Zoom *f* 3.07.

Giften: Van den heer J. A. Eisen te Oud-Schoonebeek *f* 12; van N. N. te Urk *f* 60; van J. Peppink te Nieuwer-Amstel *f* 25.

Voor de uitbreiding: Van de gemeenten: Harderwijk *f* 5; Putten *f* 4; Scharnegoutum *f* 22; Sneek A. *f* 19; Boxum *f* 2.50; Hindeloopen *f* 3; Baarn *f* 7; Amersfoort *f* 11.50; Veenendaal *f* 2.50; Westbroek *f* 1.50; Oud-Loosdrecht 2; Bunschoten A. *f* 23.21; Bunschoten B. *f* 2.50; Middelstum *f* 29.10.

De vergadering der Curatoren onzer Theol. School is dezer dagen wederom gehouden. Dagen aaneen is er gewerkt, gebeden, gedankt, beraadslaagd en besloten. De uitslag der examens is reeds bekend. Eerlang zal het Verslag dier vergadering aan de gemeenten worden toegezonden. Daarmit zal blijken, voor hoeveel de Heere is te danken, maar ook, hoe bij den voortduur deze heerlijke stichting behoefte heeft aan de liefde en zorg van allen, die het wel met haar meenen.

J. NEDERHOED, *Penningmeester.*

Middelstum, 15 Juli 1895.

Heden verscheen bij **J. H. KOK**, te **Kampen:**
. Tijdschrift voor
Gereformeerde Theologie.
3e Jaarg. Aflev. 1.

Onder Redactie van: Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN, Prof. P. BIESTERVELD, Prof. M. NOORDTZIJ, Dr. C. C. SCHOT Cz., Ds. J. J. WESTERBEEK VAN EERTEN B.Jz.

Dit **TIJDSCHRIFT** zal van nu af verschijnen in **twee-maandelijksche aflever. van minstens 4 vel (64 Bladz.)**

De abonnementsprijs bedraagt *f* **2.40** per jaargang.

INHOUD van aflev. 1:

1. Bij den nieuwen jaargang. 2. De Geref. kerken en hare toekomstige Bedienaren des Woords, door Ds. J. W. Gunst. 3. Hohius, Sabbath's ruste, door Dr. A. G. Honig 4. De Dageraad van een betere toekomst? door Prof. M. Noordtzij. 5. Maximiliaan Teelinck, door Ds. N. A. de Gaay Fortman. 6. Leestafel, door Ds. J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.

Alle Boekh. nemen abonnementen aan, zoomede de Uitgever.

Vraag Aflev. 1 ter inzage.

PINKSTERVRUCHTEN.

Draagt elkanders lasten, en vervult alzoo de wet van Christus. Gal. 6:2.

Sedert onze vorige opgave in dank ontvangen: Van Mevr. de B. v. B. te Amsterdam *f* 25; van G. E. te Helmond *f* 1.

Wij houden ons overtuigd, dat hier of daar nog wel een broeder of zuster is, die ons óók wil mededeelen tot rekening van uitgaaf en ontvangst, indien ze maar zekerheid hadden, dat het niet reeds door anderen gedaan werd.

Weinig, aan dezulken kunnen wij berichten, dat wij de heift nog niet ontvingen van hetgeen er noodig is. Wij houden ons dus steeds nog aanbevolen. Het geldt de instandhouding van ons kerkje!

De Raad der Geref. kerk te Helmond,
G. VISSER, *Voorz.*
JOH. ESMEIJER, *Scriba.*

Steeds voorhanden:

ATTESTATIEN voor doopleden, per 100 70 Ct.
" " bel. " " 100 70 "
CLASSICALE CREDENTIE-BRIEVEN, per stuk 3 Ct., per 25 ex. 60 Ct., per 100 ex. *f* 2.—.
KWARTO PSALMBOEKEN voor kanselgebruik, solide gebonden *f* 3.—.
ONDERTEEKENINGSBOEKEN voor Bedienaren des Woords, gebonden in perkament en voorzien van zwaar Holl. papier, *f* 1.20.
PREEKBOEKJES van 20, 24 en 40 pagn., in de prijzen van 3 1/2, 4 en 7 Ct. per stuk.
DOOP- en LIDMATENBOEKEN, zeer practisch ingericht, in verschillende prijzen.
Buitengewone modellen worden spoedig uitgevoerd.

Groningen. JAN HAAN.

UITGAVE van HÖVEKER & ZOON, te AMSTERDAM:
GEDICHTEN
van
J. A. WORMSER.
Prijs f 1.25. In stempelb. f 1.90.

Vrije Universiteit.

Alhoewel de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag in artikel 1 harer statuten schrijft: »De Vereeniging bedoelt de oprichting en instandhouding van scholen voor Hooger Onderwijs", zoodat het ook op haar weg kon liggen niet alleen eene Hoogeschool, maar ook een of meer Gymnasia te stichten — heeft zij, zooals bekend is, dien weg nog niet betreden, maar zich liever bepaald tot haar veelomvattenden arbeid van de bevordering van het universitair hooger onderwijs. Niet, omdat zij niet *gewenscht* had *ook* werkzaam te zijn in den weg van het *voorbereidend* universitair onderwijs. Integendeel, toen de sterke behoefte gevoeld werd aan de stichting van een Gymnasium op Gereformeerden grondslag te Amsterdam, is *zeer ernstig* de vraag overwogen, of niet de Vereeniging voor Hooger Onderwijs de geroepene was, krachtens bovengenoemd art. 1 (waarin niet van *school*, maar van *scholen* sprake is, juist met het oog op de Gymnasiale opleiding) dezen arbeid ter hand te nemen; en waarlijk aan *lust* ontbrak het niet bij haar bestuurders. Wanneer de Vereeniging er niet toe overging, schrijve men dit meer toe aan de aarzeling, welke bij directeuren bestond nog meer werk op hare schouders te leggen, terwijl het arbeidsveld der universitaire opleiding nog bij lange na niet ontgonnen was. Hoeveel ontbreekt ons nog steeds, alvorens wij spreken kunnen van een compleete Universiteit!

Des te meer oorzaak van blijdschap en van dank biedt het ons, dat daarom de zaak van de oprichting der school voor voorbereidend onderwijs niet is verijdeld. Onze hooggewaardeerde hoogleeraar Dr. Woltjer, op wien reeds de geheele litterarische faculteit onzer Hoogeschool bijna rust, heeft haar niet losgelaten, doch vastgehouden met al de liefde van zijn hart en de kloekheid van zijn geloof. De onwrikbare overtuiging »God wil het," deed hem over alle bezwaren heen zien, en de Heere beschikte genadiglijk, dat hij mannen broeders mocht vinden, die zijn denkbeeld met warmte omhelsden en zich met hem aangordden, om het zoozeer gewenschte Gymnasium tot stand te doen komen.

Inzonderheid dient hier met groote erkentelijkheid de naam van den heer H. Waller in herinnering te worden gebracht. Het Gymnasium werd opgericht, aanvankelijk met een klasse, doch om ieder jaar een klasse aan te groeien, totdat er ten laatste zes klassen waren met meer dan 100 leerlingen. En nu is het reeds zoóver, dat van de zesde of hoogste klasse een 12-tal leerlingen zich onderwerpen aan het Staats-examen, om het officieele brevet van »student" te verwerven. Het eerste viertal kwam reeds deze week aan de beurt en mocht de voldoening smaken te slagen.

Voor onzen professor Woltjer is het aanvankelijk welslagen dezer school, die gedurende den korten tijd van haar bestaan reeds zulk een voortreffelijken naam mocht verwerven, eene oorzaak van groote blijdschap en dank aan den Heere. Maar niet alleen voor hem, doch ook voor de verdienstelijke leeraren, die hem met jeugdigen ijver en heilige geestdrift ter zijde stonden, en niet minder voor ons allen, die in het welvaren dezer school een bewijs mogen zien van Gods genadige bemoeiing met ons volk. Terwijl wij Prof. Woltjer en allen die met hem arbeiden, van harte geluk wenschen, ga ons gebed op tot God om een rijken zegen over den arbeid dezer school.

Hij stelle haar tot eene eere Zijns Naams en spare ons nog vele jaren den trouwen man, die haar in het leven riep en met zooveel teedere liefde droeg, opdat hij voortdurend in Hem al zijn kracht en hulpe moge zoeken en gelijk tot hiertoe blijve ervaren, dat het Israels God is, die krachten geeft.

W. HOVY.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ.
Voorheen J. J. ARND en ZONEN.